

PRIKAZI IZ LITERATURE

Gračanin Zlatko: Verbreitung und Wirkung der Bodenerosion in Kroatien (Rasprostranjenost i djelovanje erozije tla u Hrvatskoj). Wilhelm Schmitz Verlag Giessen, 1962. Seiten 335. Prilog: 120 fotografija i 16 karata.

Studija je podijeljena na tri dijela. U prvom dijelu su obrađeni prirodni i gospodarski uvjeti u Hrvatskoj sa stanovišta erozije tla. Ovdje autor analizira geomorfološke, klimatske, hidrografske i vegetacijske prilike, te utjecaj čovjeka i tla na pojavu i intenzitet erozije. U drugom dijelu razmatra se utjecaj erozije na svojstva tla u područjima tipičnim po štetama od erozije. To su regioni krša, fliša, lesa (prapora), verfenskih škriljevaca i podzolaste zone. U trećem se dijelu razmatraju mjere za suzbijanje i otklanjanje već postojećih šteta od erozije. Svestrano su obrađeni gospodarsko — politički preduvjeti za uspješnu borbu protiv erozije, a zatim su predložene mjere za podizanje otpornosti tala protiv erozije, za zaštitno djelovanje vegetacije, za odtok površinskih voda bez štetnih posljedica. Na kraju je istaknut značaj naučnog istraživanja kao osnove borbe protiv erozije.

U cjelini studija predstavlja vrlo opsežnu monografiju erozije tala u Hrvatskoj, vanredno važne prirodne pojave u životu svakog naroda, a obrađena je na način koji posvuda održava organsku povezanost historijskih, ekonomskih i prirodnih prilika.

Dosljedno prirodoznanstveno gledanje održava se kod razmatranja utjecaja vegetacije, čovjeka i osobina tla na stanje erodibilnosti pojedinih regiona. Tako se prirodni biljni pokrov Hrvatske posmatra sa stanovišta zonalnih (klimatogenih) šumskih zajednica, koje po svojem sastavu u ekologiji održavaju životne prilike u pojedinim dijelovima zemlje. Npr. područje submediteranske zajednice medunca i bijelog graba (*Carpinetum orientalis croaticum* H-ić) od cjelokupnog područja poznatog pod imenom »degradirani krš«, zaprema najveći dio i predstavlja najpustije površine.

Iako čovjek svojom djelatnošću pojačava snage koje omogućuju pojavu erozije, autor uočava da čovjek kod nas nije pasivno posmatrao tu pojavu, nego je poduzimao izvjesne mjere za očuvanje tla još od najranijih historijskih razdoblja. Ove mjere nisu nikada imale potreban opseg, naročito u vrijeme teških političkih i gospodarskih prilika.

Od svojstava tla, koja su odlučna za pojavu i opseg erozije, razmatrana su napose ona, koja određuju njihov kapacitet za infiltraciju, zatim mehanička otpornost prema odnošenju, kao i ona koja utječu na razvoj zaštitnog biljnog pokrova.

Autor se kritički osvrnuo na metodu mjerenja mreže erozijskih jaruga na osnovu topografskih karata, jer ona ne pruža pouzdan uvid u sadašnje odnošenje tla, naročito u starim krajolicima koji su najviše zastupljeni u Hrvatskoj. Naime, kod takvih mjerenja u nekim zemljama su obuhvaćene i jaruge nastale u pleistocenu, ili čak i ranije, i ne stoje ni u kakvoj vezi s recentnom

erozijom. Strane starih jaruga su obrasle vegetacijom i na njima se nalaze normalna i nerodirana tla.

U kršu pojava stanca kamena na površini od nekoliko centimetara do nekoliko metara postojala je i prije recentne erozije, pa prema tome njegova zastupljenost ne može biti osnova za prosuđivanje opsega odnošenja tla.

Zbog toga autor predlaže na područjima gdje nastaju erozijske jaruge i jaružice, a gdje se sitne jaružice obradom svake godine poravnavaju, da se prema H. Kuronu, uspoređuju otvoreni profili tla od vrha prema dnu obronka.

Na kraškim pašnjacima, gdje se erozijske jaružice ne izravnavaju posvuda obradom, i gdje i pored površinske erozije ne nastaje uvijek niz međusobno genetskih povezanih profila po jednom obronku, nego se na istoj visini obronka često nalaze u neposrednoj blizini različito erodirani profili, autor predlaže da se o djelovanju erozije prosuđuje na osnovu usporedbe erodiranih i nerodiranih profila, kao i na osnovu studija malih oblika površina.

Ova monografija o rasprostranjenosti i djelovanju erozije u Hrvatskoj sa 708 literaturnih podataka, predstavlja jedno od fundamentalnih radova za naučno sagledavanje, kao i za daljnje proučavanje ove vanredno važne prirodne pojave u našim prilikama.

Dr Pavao Kovačević

Institut za pedologiju i tehnologiju tla
Zagreb, Kačićeva ul. 9.

Baeyens J.

Nutrition des plantes de culture

(Ishrana kulturnih biljaka) Izdanje Nauwelaerts
Louvain-Paris, 1967., str. 678.

Poznati belgijski istraživač J. Baeyens, profesor glasovitog Louvainskog sveučilišta i direktor njegova Pedološkog instituta, objavio je nedavno pod navedenim naslovom opširno djelo, udžbenik o ishrani bilja i popunio jednu dugu i veliku prazninu u evropskoj biljnohраниdbenoj literaturi. Istraživač, pedolog i fiziolog u isti mah, uspio je dati iscrpan pregled suvremenog stanja nauke o ishrani biljaka s posebnim osvrtom na poljoprivredne kulture.

U četiri velika dijela i 22 poglavlja autor je prikazao opće principe nauke. U prvom dijelu se bavi problemom vode, njezinim fiziološkim funkcijama, napose u različitim fazama razvoja biljaka, značenjem atmosfere za rast i proizvodnju, kemijskim faktorima rasta, aktivnošću korijenova sistema, te općenito o mikro i radioaktivnim elementima. — Drugi dio je posvećen ulozi vodikovih iona, alkalija, zemnoalkalnih kovina, te grupa: (Fe, Co, Al, Mo i Mn), Cu (Cu, Zn, Cd, Si i V), fosfora (P, As, S i Se), halogenih elemenata (J, Cl, F i B), te N-spojeva. — U trećem dijelu su obrađena organska i mineralna gnojiva, dok je četvrti dio posvećen tvarima rasta (giberlinima, pesticidima, auksinima, hormonima), helatima u tlu i biljkama, općim zakonima rasta, metodama određivanja potrebe fertilizacije tla, te kvaliteti poljoprivrednih proizvoda.

Knjiga završava iscrpnim sažetkom na engleskom i njemačkom jeziku. Značajni su bibliografski podaci na 37 stranica, koji odaju dobro poznavanje svjetske literature, pa i naše. Velik broj tabli u koloru predočuje simptome deficijencije bioelemenata kod niza kulturnih biljaka.

Djelo se može preporučiti kako agronomima tako i drugim prirodosnancima, koje interesira suvremeno stanje nauke o ishrani bilja.

M. G.